

Perinnetieteiden kansainvälinen hakemisto

Bibliographia Studiorum Uralicorum 1917–1987. Uralistiikan tutkimuksen bibliografia. II perinnetieteet. Päätoimitajat KAISA SINIKARA sekä HENRIK FORSIUS (fyysinen antropologia). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 1990.

Suomalais-neuvostoliittolaisena yhteistyönä on ilmestynyt neliosaisen bibliografiasarjan toinen, perinnetieteitä käsittelevä osa. Sarjan ensimmäinen osa käsittelee arkeologiaa, kolmas omistetaan kielitieteelle ja neljäs kirjallisuudentutkimukselle.

Perinnetieteet on esitetty kolmena niteenä, joista yksi sisältää suomalaisen folkloristiikan, kansatieteen ja uskontotieteen; sen laajuus on 8135 nimekettä. Kaksi muuta nidettä sisältävät Neuvostoliitossa ilmestyneen vastaavan kirjallisuuden, yhteensä 7551 nimekettä. Ensimmäinen nide on suomeksi ja englanniksi, jälkimmäiset venäjäksi ja englanniksi. Kunkin viitteen bibliografiset tiedot ovat sillä kielellä, jolla kyseinen julkaisu on ilmestynyt. Kahdella pääkielellä ovat sisällysluettelo, esipuhe ja hakemistot, jotka koostuvat henkilö-, asiasana- ja paikannimihakemistoista. Suomalaisesta tutkimuksesta käsittelevässä osassa on esipuheessa lyhyt esitys perinnetieteiden tutkimuksesta ja julkaisutoiminnasta Suomessa 1917–1987. Neuvostoliittolaista kirjallisuutta käsittelevissä osissa tällaista ei luonnollisestikaan voi olla, koska tutkimusta harjoitetaan niin monessa eri paikassa, ettei siitä ole mahdollista kirjoittaa yhtä lyhyttä selvitystä.

Bibliografian aineisto on pääosin rajattu siten, että siihen kuuluu suomalaisen tutkijoiden Suomessa ja neuvostoliittolaisten Neuvostoliitossa julkaisema kirjallisuus. Niteiden esipuheissa tosin ei esitellä lainkaan rajauksen periaatteita tässä suhteessa vaan ainoastaan tieteenaloittain kielitieteeseen, kirjallisuudentutkimukseen, historiaan, arkeologiaan

ja sosiologiaan päin. Maantieteellinenkin rajanveto on yksittäistapauksissa ollut hankala, niinpä esim. Elli-Kaija Köngäs-Marandan Kanadassa julkaisemia teoksia on bibliografiassa mukana, sen sijaan ei esim. William Wilsonin teosta suomalaisesta kansanrunoudentutkimuksesta ja nationalismista. Vielä oudommin kulkevat rajat neuvostoliittolaisissa niteissä, joihin on sisällytetty mm. Felix Oinakseen USA:ssa ja Suomessa ilmestyneitä teoksia. Kaikki virolaiset eivät ehkä varsinkaan nykyisissä oloissa ole järin ilahuneita siitä, että Virossa 1920–30-luvuilla ilmestyneet teokset ovat neuvostoliittolaista kirjallisuutta käsittelevässä niteessä. Asiallisesti ottaen on kuitenkin varsin käytännöllistä, että kaikki virolainen kirjallisuus on samojen kansien välissä.

Viitteet on kaikissa niteissä järjestetty pää- ja alaryhmittäin ja niiden sisällä aakkosjärjestykseen. Suomalaisessa niteessä on koko perinteentutkimus, ja se jakautuu seuraaviin päälukuihin: 1. perinteentutkimus yleensä, 2. yhteiskuntaelämä, 3. esineellinen kulttuuri, 4. ravinto ja kodinhoito, 5. talous ja elinkeinot, 6. kieli ja viestintä, 7. kansanperinne, 8. perinnemusiikki, 9. kansantaide, 10. kansanlääkintä, 11. uskonto, 12. tapakulttuuri. Seitsemännen pääluvun suomenkielistä otsikkoa voisi kritisoida epäjohdonmukaiseksi, kun suomessakin kerran on vakiintunut termi *forklore*, joka vastaisi pääluvun sisältöä tarkemmin, toinen vaihtoehto voisi olla *suullinen perinne*. Suomalaisen niteen lopussa on aivan erikseen fyysinen antropologia. Neuvostoliittolaisissa niteissä näkyy alan perinteinen kahtiajako: ensimmäisessä niteessä on kansatiede ja toisessa folkloristiikka. Asioiden ryhmittely poikkeaa jonkin verran suomalaisen niteen ryhmittelystä. Fyysinen antropologia eli neuvostoliittolaisittain *etninen antropologia* ja eräät siihen liittyvät alat ovat kansatieteen osan alussa, samoin neuvostotutkimuksessa keskeinen *etnohistoria*; lisäksi kukin aiheenmukainen pääluokka on jaettu edelleen kansoittain

itämerensuomalaisiin, volgansuomalaisiin, permiläisiin, obinugrilaisiin, samojedihin ja unkarilaisiin sen mukaan, mitä kansoja käsittelevää kirjallisuutta on olemassa. Suomalaisen ja neuvostoliittolaisten niteiden hakemistot poikkeavat toisistaan sikäli, että suomalaisen henkilöhakemistossa on asteriskilla osoitettu henkilön olevan kohdehenkilö eikä kirjoittaja, neuvostoliittolaisissa sen sijaan henkilöhakemisto viittaa kirjoittajiin ja toimittajiin, ja kohdehenkilöt on sisällytetty aiheenmukaiseen hakemistoon. Lisäksi suomalaisen niteen aiheenmukainen hakemisto on paljon laajempi kuin neuvostoliittolaisen.

Erityisesti on bibliografiassa kiitettävä monipuolisia ja laajoja hakemistoja — suomen- ja englanninkielisten asiasanahakemistojen laajuus on 150 sivua. On myös helpotus päästä eroon sinänsä hyvistä *Studia Fennica* -sarjassa ilmestyneistä bibliografioista, joita on kuitenkin ollut hankalampi käyttää niiden ajanjaksotaisen jakautumisen takia. Lisäksi neuvostoliittolainen bibliografia esittelee etenkin 1920—30-luvuilta sellaista tutkimusta, joka on monelle suomalaiselle liki tuntematonta.

Bibliografian ajallinen rajausta lienee sinänsä käytännöllinen ja selkeä, mutta se jättää ulkopuolelle paljon klassista fennougristista kirjallisuutta, jota on ilmestynyt viime vuosisadan lopulla ja tämän vuosisadan alussa. Voidaan tietenkin toivoa, että vastaisuudessa tämäkin kirjallisuus tulisi mukaan vaikkapa jo olemassaolevaan *Uralica*-tietokantaan, johon soisi lisättävän myös ainakin unkarilainen kirjallisuus.

PEKKA HAKAMIES

Arkeologian kansainvälinen hakemisto

Uralistiikan tutkimuksen bibliografia. Bibliography of Uralic studies. I. Arkeologia. Archaeology. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 494. Helsinki 1989. Valtion painatuskeskus. 149 s.

Bibliografija po uralistike. Bibliography on Uralic studies. I. Arheologija. Archaeology. Akademiya Nauk SSSR. Moskva 1988. Typografia Valtion painatuskeskus 1989. 397 s.

Suomen Akatemian ja Neuvostoliiton tiedeakatemian yhteishankkeena tuottaman uralistiikan bibliografian osista ensimmäiset sisältävät suomalaisten ja neuvostoliittolaisten arkeologian tutkijoiden tuotannon vuodesta 1917 vuoteen 1987. Niteitä on kaksi, toinen Suomea ja toinen Neuvostoliittoa koskeva. Suomalaisessa osassa julkaisuja on yhteensä 1981. Neuvostoliittolainen osa on yli kaksinkertainen suurempi; nimikkeitä siinä on peräti 4328. Englanninkieliset osikoiden käännökset sekä molempien maiden omakieliset asiasanahakemistot englanninkielisine vastineineen edistävät bibliografioiden kansainvälistä käyttöä.

Bibliografia on käytettävissä paitsi painettuina julkaisuina myös tietokantoina, jotka ovat nyt julkaistuja teoksia laajempia ja joihin jatkuvasti tallennetaan uusinta aineistoa. Perehtymättä tarkemmin varsinaiseen *Uralica*-tietokantaan arvelen sen suuresti hyödyttävän uralistiikan tutkimusta ei vain Suomessa ja Neuvostoliitossa vaan muuallakin maailmassa.

Vaikka kumpaisenkin maan painettu bibliografia on laadittu pääosin samojen yleisperiaatteiden mukaan, eroja on kuitenkin syntynyt. Aineisto sanotaan ryhmitellyn siten, kuin se on ollut tutkimuksenmukaisinta oman maan tutkimuksen kannalta. Silmiinpistävimät erot ovat luokituksessa ja asiasanastoissa. Lopputuloksessa kuvastuu molempien maiden erilainen tutkimustraditio. Muijaisjäännösten etniseen identifiointiin ja